

SDGs & SEP กับมิติการแก้ปัญหา ความยากจน ของประเทศไทย

โดย: อ้อมใจ วงษ์มณฑา

เราต่างรู้ว่าโลกใบนี้กำลังอ่อนแอ ทั้งจากปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางภูมิอากาศ ความขัดแย้งและความไม่เท่าเทียมที่ทำให้เกิดปัญหาความยากจนกระจายตัวอยู่ทุกมุมโลก และอีกหลายปัญหาที่รอการแก้ไข หลังจากที่มีสหประชาชาติได้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษเป้าหมาย 8 ข้อที่ผู้นำโลกร่วมกันตกลงที่จะร่วมมือต่อสู้กับความยากจน ความอดอยาก การไม่รู้หนังสือ โรคภัย ความไม่เท่าเทียมกันทางเพศ ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ผู้นำจาก 180 ประเทศทั่วโลก นำโดยองค์การสหประชาชาติ (UN) ได้ร่วมทำข้อตกลงกันว่า จะสร้างโลกใบนี้ให้ดีขึ้นอีกครั้ง (ชล บุนนาค, 2566) จากการร่วมมือร่วมใจเป็นหนึ่ง ช่วยกันสร้างอนาคตให้โลกใบนี้ให้เติบโตอย่างยั่งยืนไปด้วยกัน ซึ่งข้อตกลงนั้นก็คือ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนหรือ Sustainable Development Goals เรียกว่า SDGs นั่นเอง

ขอบข่ายของ SDGs

SDGs หรือ Sustainable Development Goals คือเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ตั้งขึ้นโดยองค์การสหประชาชาติ มี 17 เป้าหมาย 169 เป้าประสงค์ การสร้างความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันบรรลุเป้าหมายทั้งหมดภายใน 15 ปีข้างหน้า หมายความว่าถ้าเราช่วยกันตามเป้าหมาย SDGs ทั้ง 17 ข้อภายในปี 2030 วิกฤตต่าง ๆ ในโลกจะลดน้อยลง ทุกคนจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น UN ได้จัดทำ Sustainable Development Report เพื่อเป็นการรายงานประเมินความก้าวหน้าในการขับเคลื่อนตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศสมาชิกทั้ง 193 ประเทศ ซึ่งในแต่ละปีจะประเมินการพัฒนาตาม SDGs ทั้ง 17 ด้าน

ประมวลผลเป็น SDG Index ของแต่ละประเทศ ประกอบด้วย 1) การขจัดความยากจน 2) การขจัด

ความหิวโหย 3) การมีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี 4) การศึกษาที่มีคุณภาพ 5) ความเท่าเทียมทางเพศ 6) การเข้าถึงน้ำสะอาดและสุขาภิบาลที่ดี 7) การมีพลังงานสะอาดที่เข้าถึงได้ 8) การมีงานที่มีคุณค่าและการเติบโตทางเศรษฐกิจ 9) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน นวัตกรรมและอุตสาหกรรม 10) การลดความเหลื่อมล้ำ 11) การพัฒนาเมืองและชุมชนที่ยั่งยืน 12) การผลิตและบริโภคที่ยั่งยืน 13) การรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ 14) การอนุรักษ์ทรัพยากรทะเล 15) การรักษาระบบนิเวศบนบก 16) การมีสังคมสงบสุข ยุติธรรม และ 17) มีสถาบันที่เข้มแข็ง (วรรณพงษ์ ดุรงคเวโรจน์, 2565)

จุดมุ่งหมายสากลของ SDGs

จุดมุ่งหมายสากลของ SDGs คือต้องการให้ทุกประเทศทั่วโลกร่วมมือ ร่วมใจกันลดปัญหาที่เกิดขึ้นเสมือนเป็นแผนของทุกคนในโลกที่จะบอกว่า เราจะเดินไปด้วยกันอย่างไร เราจะอยู่ร่วมกันบนโลกใบนี้เติบโตและมีความสุขอย่างยั่งยืนได้อย่างไร เพราะเราต่างก็ต้องพึ่งพาอาศัยกันมากกว่าที่เราคิด สิ่งที่เราควรทำก็คือแก้ปัญหาของโลก โดยมุ่งไปสู่เป้าหมายเดียวกัน รัฐบาลก็สามารถสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนและภาคประชาสังคมเพื่อสนับสนุนให้เกิดนักลงทุนและผู้ประกอบการที่จะลงมือแก้ปัญหาเพื่อบรรลุเป้าหมายได้ และต้องสร้างความรับรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ SDGs ให้กับประชาชนทุกระดับเข้าใจอย่างถ่องแท้ สร้างการมีส่วนร่วมและการเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือ รัฐบาลก็จะสามารถสร้างการพัฒนาชีวิตของประชากรในประเทศให้เกิดขึ้นได้จริง สำหรับประชากรบนโลก สิ่งที่เราทำได้ง่ายที่สุดคือตระหนักถึงความสำคัญของวิกฤตปัญหาในโลกและให้ความร่วมมือกับนโยบายของภาครัฐและหน่วยงานต่าง ๆ ที่ทำตามเป้าหมายของ SDGs

เริ่มลงมือเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตของเราตั้งแต่วันนี้ เพื่อเราและเพื่อโลก บ้านหลังใหญ่ของเราใบนี้

เศรษฐกิจพอเพียง (SEP) กับการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs)

ประเทศไทยได้นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (SEP) เป็นแนวทางในการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) ผ่านการรณรงค์และการทำงานตามแนว SEP for SDGs ถือเป็นยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนเป้าหมาย SDGs ของไทย เป็นการนำแนวคิดของรัชกาลที่ 9 ได้พระราชทานไว้ ซึ่งรัฐบาลให้การรับรองว่าแนวคิดของประเทศไทยมีบทบาทสำคัญในเวทีระหว่างประเทศ เพราะปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีความสอดคล้องและส่งเสริมเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในการแก้ปัญหาความยากจน โดยองค์การสหประชาชาติได้ประกาศเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนให้บรรลุภายในปี พ.ศ. 2573 ซึ่งกำหนดให้การขจัดปัญหาความยากจนในทุกมิติ ทุกพื้นที่อยู่ในเป้าหมายที่ 1 ย่อมแสดงให้เห็นว่าการแก้ปัญหาความยากจนเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องตระหนักเป็นอันดับต้น ๆ ของโลก เนื่องจากสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2562 จนถึงปีพ.ศ. 2566 ส่งผลให้การขับเคลื่อน SDGs ของประเทศไทยถดถอยลงจนกระทบต่อการบรรลุเป้าหมายปี พ.ศ. 2573 ด้านการขจัดความยากจน การขจัดความหิวโหย สุขภาพและความปลอดภัย การจ้างงานที่มีคุณค่าและการเติบโตทางเศรษฐกิจและความสงบสุข ยุติธรรมและสถาบันเข้มแข็ง สำหรับเป้าหมายในการยุติความยากจนสหประชาชาติระบุว่าหากไม่สามารถบรรลุเป้าหมายแรกไปไม่ได้การบรรลุเป้าหมายอื่นๆ ก็เป็นไปได้ยากเพราะ

ความยากจนเป็นอุปสรรคของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลกระทบในระยะยาวต่อการพัฒนาทุนมนุษย์และขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ซึ่งความยากจนหมายถึงความขัดสนทางด้านรายได้ในการดำรงชีพ วิถีชีวิตและความอยู่ดีมีสุขในทุกมิติตลอดช่วงชีวิตของมนุษย์ ทำให้การแก้ไขปัญหาความยากจนเป็นวาระการพัฒนาหลักของประเทศไทย การยุติความยากจนให้หมดสิ้นไปต้องดำเนินการให้ครอบคลุมในประชากรกลุ่มเปราะบางที่มีความท้าทายในการเข้าถึงทรัพยากรและบริการขั้นพื้นฐาน แต่มีข้อจำกัดในการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับภัยพิบัติ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ความท้าทายในการแก้ไขปัญหาความยากจน 6 ด้าน ได้แก่ 1) ประชากรกลุ่มยากจนส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตรและเป็นแรงงานนอกระบบ ซึ่งมีข้อจำกัดในการเข้าถึงระบบประกันสังคมและเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีบทบาทเพิ่มขึ้นในการให้บริการภาครัฐ 2) ภาครัฐมีข้อจำกัดในการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการเชื่อมโยงฐานข้อมูลอย่างเป็นระบบ ไม่มีการทำงานซ้ำซ้อน ควรให้ความสำคัญและเร่งพัฒนาระบบความคุ้มครองทางสังคมให้มีความครอบคลุมและตรงตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมายมากขึ้นโดยคำนึงถึงทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่แตกต่างกันของประชาชนแต่ละกลุ่ม 3) ปัญหาการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ไม่ทั่วถึงทำให้ความมั่งคั่งกระจุกอยู่ตามเมืองใหญ่ 4) การแก้ปัญหาความยากจนยังมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาเฉพาะเรื่องมากกว่าการแก้ไขปัญหาความยากจนเชิงโครงสร้าง ซึ่งเป็นความขาดแคลนในด้านการศึกษาที่มีคุณภาพและเท่าเทียม 5) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรทางเศรษฐกิจที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์กับสาธารณะและประชาชนในวงกว้าง และ 6) การสร้างสังคมที่สมดุลและเป็นธรรม ช่วย

เกิดความเชื่อมั่นในการพัฒนาตนเอง และการอยู่ร่วมกันของประชาชนในสังคม (วิระยุทธ กาญจน์ชูฉัตร, 2565)

การแก้ไขปัญหาคความยากจน

ในระหว่างที่ผ่านมาสถานการณ์ความยากจนของประเทศไทยปรับตัวในทิศทางที่ดีขึ้น สามารถลดสัดส่วนคนจนลง เป็นผลจากการเติบโตทางเศรษฐกิจและการขยายมาตรการให้ความช่วยเหลือจากภาครัฐแก่ผู้มีรายได้น้อยและกลุ่มเปราะบาง คนไทยส่วนใหญ่สามารถเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานได้แก่ ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์แบบสมาร์ตโฟน แต่ยังไม่เข้าถึงคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตได้อย่างจำกัดมีการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือและลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ มีการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ และในระดับท้องถิ่น ชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้จัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของประเทศ ในส่วนของภาครัฐได้ดำเนินมาตรการแก้ไขปัญหาความยากจน เพิ่มพูนรายได้ สร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมให้กับกลุ่มคนยากจนและกลุ่มเปราะบาง ภาครัฐควรดำเนินมาตรการแก้ปัญหาความยากจนอย่างตรงจุด มีการกำหนดนโยบายบนพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์ การใช้ประโยชน์จากระบบ TPMAP (Thai People Map and Analytics Platform) คือ ระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า และเร่งพัฒนาฐานข้อมูลด้านความยากจนให้ครอบคลุมประชากรกลุ่มเป้าหมายและมีความสมบูรณ์ในทุกมิติ เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการออกแบบนโยบายและมาตรการที่เหมาะสมตามสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนกลุ่มยากจน ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชากรกลุ่มยากจนและกลุ่มเปราะบางรับทราบข้อมูลและ

สิทธิประโยชน์ที่พึงได้ สามารถเข้าถึงมาตรการช่วยเหลือได้อย่างทั่วถึง ควรพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณะที่มีคุณภาพและครอบคลุมด้านการคมนาคมและสาธารณูปโภค เพื่อกระจายการเติบโตทางเศรษฐกิจไปสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น ส่งเสริมการพัฒนาอาชีพในกลุ่มผู้มีรายได้น้อย ควรมีการติดตามและประเมินผลกระทบของนโยบาย และมาตรการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์สำหรับการพัฒนานโยบายให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ปัญหาด้านความเป็นอยู่ยังคงเป็นอุปสรรคที่ทำให้คนไทยหลายคนออกจากความยากจนไม่ได้ สำหรับสถานการณ์ปัญหาความยากจนในประเทศไทย จากรายงานความยากจนหลายมิติของประเทศไทย ปัญหาความยากจนไม่ได้มีเพียงมิติด้านความมั่นคงทางการเงินเป็นตัวชี้วัดเพียงอย่างเดียว แต่ยังหมายรวมถึงมิติด้านความเป็นอยู่ มิติการใช้ชีวิตที่ดีต่อสุขภาพ และมิติด้านการศึกษาด้วย (วงศกร จูเียบ (เฟรนด์), 2566)

นอกจากนี้ยังพบว่าความยากจนหลายมิติมีแนวโน้มกลับตัวไปในทางที่ดีขึ้นและมีความขัดสนในมิติต่าง ๆ ลดลง ปัญหาด้านความเป็นอยู่ยังคงเป็นปัจจัยอันดับหนึ่งที่ทำให้คนไทยส่วนหนึ่งยังคงติดกับดักความยากจน สะท้อนให้เห็นว่าคนไทยจำนวนมากยังขาดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม และขาดโอกาสในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ไม่ว่าจะเป็นสภาพแวดล้อมที่ดี การจัดการขยะที่ถูกสุขลักษณะ การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตอย่างทั่วถึง การถือครองทรัพย์สิน ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกจำเป็นต่าง ๆ ไฟฟ้าหรือยานพาหนะในการเดินทาง สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่ขาดตกบกพร่องทำให้ปัญหาความยากจนยังคงอยู่ในระดับที่รุนแรงในสังคมไทย ความยากจนเป็นอุปสรรคสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เนื่องจากส่งผลกระทบต่อการพัฒนาทุนมนุษย์และขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

ซึ่งความยากจนไม่เพียงแต่หมายถึงความขัดสนทางด้านรายได้ในการดำรงชีพเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงวิถีชีวิตและความอยู่ดีมีสุขในทุกมิติตลอดช่วงชีวิตของมนุษย์ จึงทำให้การแก้ไขปัญหาความยากจนเป็นวาระการพัฒนาหลักของหลายประเทศรวมถึงประเทศไทย โดยการยุติความยากจนให้หมดสิ้นไปต้องดำเนินการให้ครอบคลุมอย่างรอบด้าน โดยเฉพาะในประชากรกลุ่มเปราะบางที่มีความท้าทายในการเข้าถึงทรัพยากรและบริการขั้นพื้นฐาน อีกทั้งยังมีข้อจำกัดในการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับภัยพิบัติและการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงทางเศรษฐกิจและสังคม

การบรรลุเป้าหมาย ประกอบด้วย

1. เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนหรือวาระการพัฒนา ค.ศ. 2030 เป็นชุดเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญที่สุดขององค์การสหประชาชาติในปัจจุบัน ซึ่งประเทศสมาชิกทุกประเทศให้การรับรองเมื่อวันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2558 ชุดเป้าหมายมีระยะเวลาการดำเนินการ 15 ปี โดยเริ่มอย่างเป็นทางการในวันที่ 1 มกราคม 2559 และสิ้นสุดในปี 2573 เป้าหมายชุดนี้ผ่านกระบวนการการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง ผ่านกระบวนการเจรจาหลายขั้นตอนและมีกระบวนการมีส่วนร่วมกับภาคประชาสังคมและผู้เกี่ยวข้องทั่วโลกกว่า 8.5 ล้านคน ในประเทศไทย สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยโครงการ Social Watch เป็นผู้ดำเนินการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมกับกลุ่มเปราะบางกลุ่มและจัดทำเป็นเอกสารอนาคตที่เราต้องการของไทย เป้าหมายชุดนี้เป็นเป้าหมายของทุกประเทศในโลก ส่วนเป้าหมาย SDGs เป็นผลผลิตทางการเมืองระหว่างประเทศ เนื้อหาก็ต้องมีการยอมรับประนีประนอมบางส่วนเพื่อให้ทุกประเทศยอมรับได้ บริบทที่ดำเนินอยู่เบื้องหลังการก่อร่างของเป้าหมาย

คือสถานการณ์ของโลกที่ผันผวนและซับซ้อนส่งผลถึงคนทั่วโลกอย่างชัดเจนมากขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกี่ยวข้องมีความรุนแรงขึ้น วิกฤติการเงินโลกในปี ค.ศ. 2008 ปัญหาความเหลื่อมล้ำ ความขัดแย้งในหลายประเทศ ปัญหาการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ ปัญหาการจัดการทรัพยากรข้ามพรมแดน ความตึงเครียดระหว่างมหาอำนาจโลกและปัญหาอื่น ๆ ที่มีความเรื้อรังและไม่ได้แก้ไขได้โดยง่าย ด้วยเหตุนี้เป้าหมายมิใช่เป้าหมายเฉพาะมิติใดมิติหนึ่งเท่านั้น แต่เป็นเป้าหมายที่มีความครอบคลุมในทุกประเด็นทั้งมิติเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม เพราะประเด็นเหล่านี้เชื่อมโยงกันและไม่สามารถแก้ไขเพียงประเด็นใดประเด็นหนึ่งได้ (วิระวัฒน์ ภัทรศักดิ์กำจร, 2565) เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนมีทั้งหมด 17 เป้าหมาย ครอบคลุมมิติ 5 มิติ ประกอบด้วย มิติความมั่นคงของมนุษย์ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ความยั่งยืนของโลก ความสงบสุขสันติของสังคมและความร่วมมือกันเพื่อการพัฒนา และมีตัวชี้วัดที่ใช้ในการติดตามประเมินผลความก้าวหน้าของเป้าหมายทั้งหมดของ SDGs เป็นภาพอนาคตที่คนทั้งโลกอยากเห็น อยากอยู่อาศัยและอยากทิ้งไว้ให้ลูกหลาน หากโลกบรรลุได้จริง จะเป็นโลกที่มนุษย์ทุกคนบนโลกมีสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน มีสิทธิในการได้รับความจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมและสภาพแวดล้อมที่ดีและสังคมที่สงบสุขและเป็นธรรม สามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีกลไกคุ้มครองทางสังคมสำหรับทุกคน มีโอกาสในการพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพเพื่อให้สามารถใช้ชีวิตในแบบที่ตนให้คุณค่าได้ การพัฒนาคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจจะต้องไม่ไปไกลเกินกว่าขอบเขตของผืนพิภพ เพื่อให้ระบบโลกยังคงอยู่และเป็นระบบสนับสนุนเกื้อกูลทุกชีวิตไปยัง

รุ่นลูกรุ่นหลาน การจะทำเช่นนั้นได้โลกจะต้องสามารถบรรลุไปสู่การมีระบบเศรษฐกิจที่เป็นมิตรและช่วยฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมในขณะเดียวกันก็มีการกระจายรายได้ที่ดี SDGs มีรากฐานอยู่บนหลักการสากล 5 ประการ คือ 1) หลักสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่เคารพสิทธิในการเลือก สิทธิในการแสดงความคิดเห็นและสิทธิในการเข้าถึงบริการพื้นฐานและโอกาสในการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีตามหลักการของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน 2) หลักการพัฒนาที่ยั่งยืนที่คำนึงถึงความเป็นธรรมแบบข้ามรุ่นคนในขณะเดียวกันก็คำนึงถึงความสมดุลของการพัฒนาในมิติสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมด้วย 3) หลักการพัฒนาที่ครอบคลุมที่เน้นการพัฒนาที่คำนึงถึงกลุ่มคนเปราะบางและคนกลุ่มต่าง ๆ ที่มักถูกทิ้งไว้ข้างหลังในการพัฒนา ให้ได้รับประโยชน์จากการพัฒนา เข้าถึงบริการสาธารณะและโอกาสทางเศรษฐกิจสังคมการเมือง มีสิทธิในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนและได้รับการคุ้มครองจากการแย่งเอาไป พร้อมทั้งได้รับการสนับสนุนให้สามารถตั้งรับปรับตัวได้ 4) หลักการพัฒนาแบบบูรณาการที่เห็นว่าเป้าหมายและเป้าหมายย่อยของ SDGs ไม่สามารถพิจารณาแยกขาดจากกันได้ เพราะมีความเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ โดยมีทั้งความเชื่อมโยงที่ส่งเสริมกันและขัดแย้งกัน การพัฒนาอย่างบูรณาการต้องพิจารณาความเชื่อมโยงนี้และหาวิธีการจัดการกับเป้าหมายที่ขัดกันภายใต้หลักการที่เกี่ยวข้องและเป้าหมายปลายทางของ SDGs และ 5) หลักการพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงในระดับฐานราก การขับเคลื่อน เพื่อการบรรลุไม่สามารถดำเนินการด้วยวิธีการเดิม ๆ ได้ จำเป็นต้องกลับมาทบทวนว่าการดำเนินการในปัจจุบันมีความบูรณาการมากเพียงพอหรือไม่ ทำงานกับภาคส่วนอย่างครอบคลุมและมีส่วนร่วมหรือไม่ มีการคำนึงถึงบริบทและ

ความต้องการของท้องถิ่นและผู้เกี่ยวข้องหรือไม่ มีการใช้เทคโนโลยีในการดำเนินการอย่างไร มีการติดตามประเมินผลและทบทวนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงยุทธศาสตร์การบรรลุเป้าหมายอย่างสม่ำเสมอหรือไม่

ข้อสังเกตที่สำคัญของเป้าหมาย SDGs คือเป็นเป้าหมายปลายทางที่ทุกประเทศตกลงร่วมกันว่าจะบรรลุให้ได้ เป็นผลลัพธ์ของการพัฒนาส่วนใหญ่จะเน้นแนวนโยบายเป้าหมายของการพัฒนา เปิดโอกาสให้ประเทศต่าง ๆ สามารถตัดสินใจดำเนินการพัฒนาได้ตามศักยภาพและข้อจำกัดของตน (มูลนิธิปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ, 2565)

2. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็น “...ปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ความพอเพียง...” ถูกร่างขึ้นโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และในหลวงรัชกาลที่ 9 ได้มีพระบรมราชวินิจฉัยและพระมหากรุณาธิคุณปรับปรุงแก้ไข เมื่อ พ.ศ. 2542 กล่าวคือปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีเป้าหมายคือการทำให้การดำรงอยู่และปฏิบัติตนดำเนินการในทุกระดับตั้งแต่ครอบครัว ชุมชนและรัฐอยู่บนทางสายกลางและเป็นไปอย่างสมดุล พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงออกแบบมาเพื่อให้วิถีชีวิตและการดำเนินการในทุกระดับสามารถตั้งรับปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลงในโลกที่ผันผวน ไม่แน่นอน ซับซ้อนและไม่ชัดเจนได้ การดำรงอยู่ที่เป็นไปตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะมีลักษณะที่พึงตนเองได้ รู้จักปรับตัวและ

มีภูมิคุ้มกัน พึ่งตนเองได้ เพื่อให้การดำรงอยู่และการปฏิบัติตนนำไปสู่เป้าหมายปลายทาง จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องคิดและตัดสินใจในการดำเนินการใด ๆ อยู่บนหลักของความพอเพียง หมายถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผลและความมีภูมิคุ้มกัน จึงควรมีการวิเคราะห์ความเสี่ยงอย่างรอบด้านและมีมาตรการเตรียมรับมือกับความเสี่ยง มีแผนสำรองหากเกิดเหตุไม่คาดฝันขึ้น การจะสามารถคิดและตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพต้องอาศัยเงื่อนไข 2 ประการ คือ เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรมต่อการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของบุคคลต่าง ๆ ในเชิงระบบกล่าวคือหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจัดเป็นวิถีคิดที่พอเพียง ผู้ที่มีวิถีคิดจะมีความพอเพียงได้อย่างเต็มที่จะต้องมีระบบเศรษฐกิจพอเพียงช่วยหนุนเสริมด้วยคือชุดของคุณค่า หลักการ ระบบและสถาบันที่ให้การอบและเงื่อนไขทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมที่ส่งเสริมและรับประกันว่าความพอเพียงสามารถเข้าถึงได้ทุกคน เมื่อมีทั้งวิถีคิดและระบบที่สอดคล้องกันก็จะนำพาให้สังคมเข้าสู่สภาวะพอเพียงคือสภาวะที่ปัจเจกชน ครอบครัว องค์กรและประเทศสามารถดำรงอยู่ได้อย่างไม่ลำบาก มีความสมดุลทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมอยู่ในบริบทของการพัฒนา มีความหมายครอบคลุมศาสตร์พระราชาด้วย

3. ประเด็นที่ SEP และ SDGs ตรงกัน ประเด็นที่หนุนเสริมกันและประเด็นที่แตกต่างกัน มีประเด็นที่มีความสอดคล้องตรงกัน 6 ประการ 1) SEP และ SDGs มีเป้าหมายที่ตรงกันคือต้องการบรรลุสู่ความสมดุลของมิติสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม โดย SEP มีจุดเน้นเรื่องมิติวัฒนธรรมเพิ่มขึ้นมาในขณะที่มิติวัฒนธรรมใน SDGs อาจแฝงอยู่ในเป้าหมายที่ 11 มิได้เป็นหนึ่งในมิติสำคัญ รายละเอียดอีกประการที่สำคัญคือ SDGs ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับเป้าหมาย

ที่ต้องการบรรลุด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม อย่างละเอียดในรูปแบบของเป้าหมาย ในขณะที่ SEP ไม่ได้ให้รายละเอียดเหล่านั้นอย่างชัดเจน 2) SEP ให้ความสำคัญกับบทบาทของเงื่อนไขความรู้และคุณธรรม ในขณะที่ SDGs ก็ให้ความสำคัญกับบทบาทของความรู้และการจัดการกับผลกระทบทางลบต่อเป้าหมายที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายหนึ่ง ๆ ในส่วนของความรู้ SEP เน้นให้มีความรู้รอบเพื่อให้เข้าใจเหตุปัจจัย ผลกระทบและความเสี่ยงต่อตนเองและคนอื่นที่อาจเกิดขึ้นได้ ส่วน SDGs มีทั้งในส่วนที่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับความยั่งยืน เพื่อให้เข้าใจการปฏิสัมพันธ์ของ Complex System ให้เข้าใจรากของปัญหา ในขณะเดียวกันก็เสนอให้ใช้ความรู้ทุกประเภทไม่จำกัดแต่ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในการหาทางแก้ไขปัญหาคอนcernในด้านคุณธรรมของ SEP มีส่วนที่เน้นการลดผลกระทบทางลบต่อคนอื่นอันอาจเกิดจากพฤติกรรมของผู้กระทบ

ในขณะที่ SDGs แม้ไม่ได้กล่าวถึงคำว่าคุณธรรม แต่ให้ความสำคัญกับการลดหรือขจัดผลกระทบทางลบที่จะเกิดแก่เป้าหมายอื่น สะท้อนให้เห็นว่าทั้งสองแนวคิดให้ความสำคัญกับการไม่สร้างผลกระทบทางลบให้แก่ผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมนั่นเอง สิ่งที่แตกต่างในรายละเอียดคือคุณธรรมของ SEP ยังรวมไปถึงคุณธรรมในตัวปัจเจกที่จะทำให้การดำเนินงานต่าง ๆ บรรลุผลตามต้องการ ขณะที่ SDGs ไม่มีรายละเอียดในระดับบุคคล องค์ความรู้เรื่อง interlinkage ระหว่างประเด็นสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมจะมีความสำคัญอย่างยิ่งและเป็นรากฐานของทั้ง SEP และ SDGs ด้วย โดยการเข้าใจ Interlinkage ต้องมีความรู้รอบด้าน และการที่มีความเข้าใจนี้จะช่วยให้เราวางแผนรับมือความไม่แน่นอนได้รอบคอบในขณะเดียวกันก็สามารถไปหนุนเสริมเงื่อนไขคุณธรรมให้การดำเนินการตามหลักคุณธรรมมีความรู้สนับสนุน 3) ทั้ง SEP และ SDGs

ให้ความสำคัญกับกลุ่มคนที่มักถูกทิ้งไว้ข้างหลังสำหรับ SDGs นั้น ส่วนนี้คือสิ่งที่ชัดเจนผ่านแนวคิดการพัฒนาที่ครอบคลุมและรายละเอียดในเป้าหมาย โดยเฉพาะเป้าหมายที่ 1 การจัดความยากจน ส่วน SEP แม้มีได้มีองค์ประกอบในตัวแนวคิดที่บ่งชี้เรื่องของการไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลังก็ตาม แต่ที่มาของ SEP เริ่มมาจากการที่ในหลวงรัชกาลที่ 9 ต้องการหาวิธีการในการทำให้เกษตรกรและคนในชนบทพออยู่พอกินได้เป็นเบื้องต้น ซึ่งคนเหล่านี้เองคือกลุ่มที่ถูกทิ้งไว้ข้างหลังโดยนโยบายของรัฐบาล ก่อนจะขยายไปยังคนกลุ่มอื่น ๆ ในสังคม กระทั่งการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในช่วงแรกก็เน้นไปที่ภาคเกษตรกรรมจนนำมาซึ่งเกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งถูกนำไปประยุกต์ใช้โดยเกษตรกรในชนบทอย่างแพร่หลาย 4) ทั้ง SEP และ SDGs ต่างมีส่วนที่เน้นเกี่ยวกับความสามารถในการตั้งรับปรับตัวทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมทั้งสิ้น โดย SEP เสนอหลักคิดและเงื่อนไขที่จะทำให้คนแต่ละคนหรือองค์กรแต่ละองค์กรสามารถดำรงอยู่และดำเนินการในแบบที่พร้อมรับความเปลี่ยนแปลง พิจารณาได้จากหนึ่งในหลักคิดมีเรื่องของการสร้างภูมิคุ้มกันโดยเฉพาะ ในขณะที่ SDGs เน้นไปที่การทำให้แน่ใจว่าในสังคมมีกลไกการคุ้มครองทางสังคมที่ทำหน้าช่วยดูดซับความเสี่ยงที่เกิดขึ้นกับคนในสังคมให้เบาบางลง ซึ่งกลไกการคุ้มครองทางสังคมนี้ปรากฏอยู่ในหลายเป้าหมาย ทั้งเป้าหมายที่ 1 จัดความยากจน (เป้าหมายย่อย 1.3) ประเด็นนี้เองเป็นประเด็นที่สะท้อนได้ค่อนข้างชัดว่า SEP และ SDGs มีส่วนเสริมกันในด้านนี้คือ SDGs สามารถช่วยทำให้ภาพปลายทางอันเป็นเป้าหมายของทั้ง SEP และ SDGs มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น SEP ให้หลักในการตัดสินใจและปฏิบัติในระดับบุคคลในเรื่องของการตั้งรับปรับตัว ในขณะที่ SDGs ให้ความสำคัญกับภาพเชิงระบบ 5) ทั้ง SEP

และ SDGs ให้ความสำคัญกับการศึกษาและการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการบริโภคที่ยั่งยืน SDGs มีเป้าหมายย่อยที่กล่าวถึงเรื่องนี้โดยเฉพาะคือ เป้าหมายย่อย 12.8 ที่เน้นเรื่องการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ในส่วนของการใช้ชีวิตให้สอดคล้องกับธรรมชาติ ซึ่งครอบคลุมทั้งเรื่องการบริโภคอย่างพอดีให้มีของเหลือน้อยที่สุด การเลือกใช้ผลิตภัณฑ์หรือบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ส่วน SEP แม้ไม่ได้กล่าวถึงอย่างชัดเจนในองค์ประกอบของหลักปรัชญา แต่การตีความเรื่องความพอประมาณ ก็จะถูกตีความไปในเชิงของการบริโภคที่ยั่งยืน หมายถึงการบริโภคที่พอดี ไม่มากเกินไปจนเกิดของเหลือหรือของเสีย ไปจนถึงการใช้ประโยชน์จากของเสียให้เกิดประโยชน์สูงสุด 6) หากตีความ SEP อย่างกว้างให้ครอบคลุมศาสตร์พระราชา ที่ดำเนินการพัฒนาโดยอาศัยหลักการเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะมีความสอดคล้องกับเป้าหมาย SDGs มากยิ่งขึ้น เพราะหนึ่งในหลักของการนำ SDGs ไปขับเคลื่อนคือการนำ SDGs ไปปฏิบัติในพื้นที่ โดยเริ่มจากท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมและใช้ SDGs เป็นกรอบในการทำความเข้าใจปัญหาาร่วมกัน และสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมให้คนในท้องถิ่นมาร่วมกันแก้ไขปัญหา

การประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชาสามารถใช้กับการแก้ไขปัญหาได้หลายประเด็นสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมที่ภายใต้ SDGs อย่างไรก็ตาม SEP และ SDGs มีจุดที่แตกต่างกันเช่นกัน 4 ประการ 1) SDGs และ SEP ตั้งอยู่บนหลักการที่ต่างกัน SDGs มีความชัดเจนว่าตั้งอยู่บนหลักการสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ในขณะที่ SEP แม้จะไม่ได้มีการระบุอย่างชัดแจ้ง แต่ SEP ตั้งอยู่บนหลักจริยธรรมแบบพุทธอันสอดคล้องกับหลักศาสนาอื่นๆ ด้วย ดูได้จากคำที่ใช้ในการอธิบาย

เงื่อนไขคุณธรรม ความแตกต่างนี้นำมาซึ่งวิธีคิดที่แตกต่างกัน เช่น หากมองในมุมของ SDGs ที่อยู่บนฐานของหลักสิทธิมนุษยชน การเลือก การแสดงความคิดเห็น การเข้าถึงบริการสาธารณะ เข้าถึงโอกาสในการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การได้รับความช่วยเหลือคุ้มครอง ต่างเป็นสิทธิที่รัฐจะต้องจัดให้แก่คนทุกคนโดยไม่เลือกปฏิบัติ ในขณะที่ SEP ซึ่งตั้งอยู่บนฐานจริยธรรมแบบพุทธจะมองเรื่องข้างต้นในแบบที่แตกต่างไป เช่น การเลือกหรือการแสดงความคิดเห็นที่อยู่บนหลักจริยธรรมทางศาสนา จะต้องพิจารณาถึงตำแหน่งแห่งที่ทางสังคมและความเหมาะสมต่าง ๆ หากไม่เหมาะสมกับตำแหน่งแห่งที่ทางสังคมแล้ว การห้ามแสดงความคิดเห็นเป็นสิ่งที่ทำได้ หรือการเข้าถึงการบริการสาธารณะ โอกาสในการดำรงชีวิต การช่วยเหลือคุ้มครองจากรัฐจะถูกมองว่าเป็นการช่วยเหลือหรือสงเคราะห์ ซึ่งเป็นไปตามคุณธรรมด้านความเมตตา กรุณา หากไม่ต้องการช่วยเหลือแล้วก็ถือว่าหมดยหน้าที่ของรัฐ 2) เมื่อฐานคิดข้างต้นแตกต่างกัน รัฐที่รับเอา SEP มาขับเคลื่อนอย่างเต็มรูปแบบกับรัฐที่รับเอา SDGs มาขับเคลื่อนอย่างเต็มรูปแบบจะมีมาตรการที่แตกต่างกันในประเด็นเรื่องของการคุ้มครองทางสังคม รัฐที่รับเอา SEP มาขับเคลื่อนจะเน้นไปที่การสงเคราะห์ช่วยเหลือและเน้นไปที่คนยากจนและกลุ่มเปราะบาง เพราะคนกลุ่มนี้เป็นคนกลุ่มที่ขาดศักยภาพในการดูแลตนเอง ในขณะที่คนที่ไม่ใช่คนยากจนสามารถพึ่งตนเองได้ ส่วนรัฐที่รับเอา SDGs มาขับเคลื่อนจะมองว่าการคุ้มครองทางสังคมเป็นสิทธิทุกคนควรได้รับเป็นพื้นฐาน เพราะทุกคนมีโอกาสเผชิญความเสี่ยงในชีวิตทั้งสิ้น และคนแต่ละคนมีทรัพยากรในการรองรับความเสี่ยงไม่เท่ากัน คนที่ชนชั้นกลางหรือสูงขึ้นไปก็มีโอกาสที่จะต้องเผชิญความเปลี่ยนแปลงในชีวิตเช่นกัน รัฐจึงมีหน้าที่ในการเป็นกลไกที่ช่วยดูดซับความเสี่ยง

บางส่วน เพื่อให้ทุกคนไม่ต้องได้รับผลกระทบรุนแรงเกินไปนัก และฟื้นคืนกลับไปสู่ชีวิตปกติได้เร็วขึ้น

3) ประเด็นภายใต้ SDGs กว้างขวางกว่าประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ SEP มากและครอบคลุมหลายระดับ นอกเหนือจากประเด็นใน SDGs ที่มีความครอบคลุมสอดคล้องกับ SEP แล้ว SDGs ยังครอบคลุมในเรื่องการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างกฎกติกาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ และประเด็นทางด้านสิทธิและความเท่าเทียม ในขณะที่ SEP ไม่ได้มีประเด็นเหล่านี้ปรากฏอย่างชัดเจน ซึ่งในทางหนึ่งก็สามารถอธิบายได้ว่า SEP ไม่ได้ถูกออกแบบมาเพื่อแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำตั้งแต่ต้น หากแต่มุ่งให้เกิดความสามารถในการตั้งรับปรับตัวในทุกระดับ ในประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ SDGs มิได้เน้นประเด็นสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่กระทบคุณภาพชีวิตโดยตรง ประเด็นสิ่งแวดล้อมในระดับโลก ประเด็นมลพิษและสิ่งแวดล้อมแบบข้ามพรมแดนอีกด้วย ในขณะที่ SEP ไม่ได้ระบุประเด็นเหล่านี้อย่างชัดเจนนัก

4) การนำ SEP ไปขับเคลื่อนในปัจจุบันมักเน้นไปในทางการสร้างจิตสำนึกเป็นหลัก ผนวกกับการส่งเสริมแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง แต่ SDGs มิได้กล่าวถึงการสร้างจิตสำนึก แต่เน้นที่การใช้เครื่องมือที่หลากหลายในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งกลไกทางการเงินการปรับโครงสร้างแรงจูงใจ กฎหมายและข้อบังคับ การให้การศึกษาและกระบวนการเรียนรู้และการใช้มาตรการเชิงพฤติกรรม (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566)

SDGs เป็นชุดเป้าหมายการพัฒนาที่มีประเด็นกว้างขวางครอบคลุมถึง 169 ประเด็นเป็นอย่างน้อย ตามจำนวนเป้าหมายย่อย และ SEP จะเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเสริมสร้างความสามารถในการตั้งรับปรับตัวให้ทุกภาคส่วนพร้อมรับกับความเปลี่ยนแปลง

ของเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมได้ โดยให้แนวทางในการดำรงอยู่และตัดสินใจในการดำเนินการในทุกระดับ SEP ที่ถูกประยุกต์มาเป็นศาสตร์พระราชานั้นหลักการเข้าใจ เข้าถึงและพัฒนายังสามารถใช้เป็นหลักในการแก้ไขปัญหาความท้าทายภายใต้ SDGs และประยุกต์กับการนำ SDGs ไปปฏิบัติในพื้นที่ได้อีกด้วย การใช้เพียงแนวทางจาก SEP ในการขับเคลื่อน SDGs นั้นยังไม่เพียงพอในหลายแง่มุม และต้องการการหนุนเสริมเพิ่มเติมเพื่อให้การขับเคลื่อน SDGs บรรลุได้จริง ดังนี้ 1) SDGs เป็นประเด็นเรื่องของสิทธิมนุษยชน ความเท่าเทียมกัน การแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำเชิงโครงสร้าง ซึ่งประเด็นเหล่านี้ไม่ได้ปรากฏอยู่ใน SEP ทั้งด้วยเหตุที่ไม่ได้ถูกออกแบบมาเพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านั้นและไม่ได้อยู่บนฐานคิดเดียวกัน การใช้ SEP เป็นหลักในการขับเคลื่อน SDGs อาจทำให้รัฐละเลยหรือให้ความสำคัญแก่ประเด็นสิทธิมนุษยชนน้อยกว่าที่ควรจะเป็น ดังนั้นการใช้ SEP เพื่อการขับเคลื่อน SDGs ยังคงต้องยึดหลักการของ SDGs เป็นสำคัญ แล้วนำเอาแนวทางและหลักการของ SEP ไปประยุกต์เพื่อขับเคลื่อน หากการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักใหญ่ในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนไม่มีเช่นนั้น การขับเคลื่อน SDGs ของประเทศไทยจะไม่มีวันบรรลุได้เลย 2) SEP เน้นแนวทางที่บุคคลในทุกระดับสามารถนำไปใช้เพื่อให้เกิดความพอเพียงได้ แต่ยังไม่เพียงพอที่จะทำให้ทุกคนพอเพียง เพราะแต่ละบุคคลมีทรัพยากรสำหรับรองรับความเสี่ยงไม่เท่ากัน การจะส่งเสริมให้เกิดความพอเพียงได้จริงและตอบโจทย์เรื่องการตั้งรับปรับตัวในทุกระดับของ SDGs จะต้องมีการทำงานเชิงระบบควบคู่กันไปด้วย โดยระบบเหล่านี้ควรทำหน้าที่ดูดซับความเสี่ยงของประชาชนและทำให้ประชาชนมีศักยภาพในการตั้งรับปรับตัว

สูงขึ้นผ่านข้อมูลที่มีคุณภาพและทรัพยากรที่เพิ่มขึ้นจากการหนุนเสริมของรัฐ เราไม่สามารถผลักภาระของความพอเพียงและการตั้งรับปรับตัวไปให้ประชาชนคนธรรมดาได้ ควรมีการประยุกต์ใช้มาตรการที่หลากหลายเพื่อการขับเคลื่อน SDGs ด้วย 3) หลักการเข้าใจ เข้าถึง พัฒนาเป็นหลักการที่ทรงคุณค่าและสามารถนำไปประยุกต์กับการแก้ไขปัญหาก็ได้ แต่จะต้องไม่ลืมว่าในการจะดำเนินโครงการได้จะต้องมีปัจจัยสนับสนุนอื่นๆ ด้วย ดังนั้นรัฐบาลอาจส่งเสริมการขับเคลื่อนเป้าหมาย SDGs ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องให้ความสำคัญกับระบบสนับสนุนการขับเคลื่อนด้วยทั้งกลไกการเงินเพื่อพัฒนาระบบติดตามประเมินผลและทบทวน เวทีสำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามภาคส่วน การจัดระบบนโยบายและกฎกติกาให้สอดคล้องและส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นต้น

การพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืนจำเป็นต้องมีแนวทางที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนผ่าน เพื่อสร้างความสมดุลระหว่างเป้าหมายเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม โดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งประเทศไทยได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และนโยบายเศรษฐกิจ BCG มาเป็นแนวทางเพื่อบูรณาการพัฒนาอย่างยั่งยืน พร้อมประกาศความมุ่งมั่นระดับประเทศเพื่อขับเคลื่อน SDGs ยุกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน ดังนี้ 1) ไทยประกาศความมุ่งมั่นในการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ผ่านหลักการไปให้ถึงและช่วยเหลือกลุ่มที่รั้งท้ายก่อน ลดความยากจนในคนทุกช่วงวัยภายในปี ค.ศ. 2027 2) ไทยประกาศความมุ่งมั่นในการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนและความเท่าเทียมทางเพศสำหรับประชากรทุกคนในประเทศ รวมถึงให้ความสำคัญกับสิทธิด้านสุขภาพ (บุคคล เลี้ยวสกุล และวีระวัฒน์

ภัทรศักดิ์กำจร, 2566)

ธนาคารโลกนิยามความยากจนว่าเป็นภาวะที่ไร้ซึ่งความกินดีอยู่ดี ในระบบเศรษฐกิจแบบตลาดที่สินค้าบริการซื้อขายแลกเปลี่ยนมูลค่าผ่านเงินตรา ความไม่สัมพันธ์กันระหว่างค่าครองชีพกับรายได้ย่อมเกี่ยวข้องกับความยากจน เมื่อค่าครองชีพสูงเกินกว่ารายได้ การแสวงหาสินค้าบริการเพื่อเติมเต็มความต้องการของมนุษย์ย่อมเป็นไปอย่างจำกัด เมื่อความจำกัดมากเกินไปจนไม่สามารถเข้าถึงสินค้าบริการขั้นพื้นฐานที่จำเป็นในชีวิตประจำวันก็ย่อมทำให้ความกินดีอยู่ดีลดลงไป การชี้วัดว่าใครเป็นคนจนหรือไม่ก็นิยมใช้เครื่องมือที่เรียกว่าเส้นความยากจน คำนวณมาจากกระดุมมาตรฐานการครองชีพขั้นต่ำที่สุดที่คน ๆ หนึ่งมีชีวิตอยู่ได้โดยคำนึงถึงค่าใช้จ่าย ประเทศไทยก็ใช้เส้นความยากจนในการจแน้นับจำนวนคนจนเช่นกัน โดยมีสภาพพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นหน่วยงานที่นำข้อมูลสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือนมาคำนวณเส้นความยากจนจากการประกอบข้อมูลของกระทรวงพาณิชย์ และหากครัวเรือนใดมีค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคเฉลี่ยต่อคนต่อเดือนไม่เกินเส้นความยากจน การชี้วัดภาวะหนึ่ง ๆ นั้นเป็นเรื่องยากและเส้นความยากจนไม่ใช่ตัวชี้วัดภาวะยากจนได้ โดยสมบูรณ์ ตัวชี้วัดดังกล่าวก็ถูกใช้กันทั่วโลกเพื่อวางมาตรฐานในการชี้วัดและเปรียบเทียบระหว่างประเทศ หน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการชี้วัดทั้งระดับประเทศและระดับโลกต่างทราบดีถึงข้อจำกัดดังกล่าว จึงได้มีการจัดทำตัวชี้วัดอื่น ๆ ประกอบ เช่น ความยากจนขั้นสุดของธนาคารโลก หรือคน เกือบจนที่มีค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคไม่เกินร้อยละ 20 ของเส้นความยากจน ด้วยความเชื่อว่าคนเหล่านี้มีความเปราะบางและมีความเสี่ยงที่จะกลับมาเป็นคนจนได้อีก ตัวชี้วัดเหล่านี้ย่อมเติมให้ภาพความยากจนในประเทศหนึ่ง ๆ

สมบูรณ์ขึ้นเมื่อพิจารณาประกอบกัน แม้คน ๆ หนึ่ง จะใช้จ่ายจนหลุดพ้นจากความยากจนได้แล้วในปี ๆ หนึ่ง ไม่ได้หมายความว่าในปีถัดไปเขาจะไม่กลับมาเป็นคนจนอีกครั้ง และปัญหาไม่ได้หมดไปเสียทีเดียว ไม่ว่าจะเป็นคนยากจนหรือไม่ เสี่ยงเรียกร้องที่มัก ได้ยินกันเสมอคือการเรียกร้องให้รัฐบาลควบคุม ค่าครองชีพและจัดสรรสวัสดิการให้เหมาะสม เมื่อ ค่าครองชีพสอดคล้องกับรายได้แล้วก็อาจไม่เพียงพอ ต่อการจัดความยากจนได้เสมอไป ประสบการณ์

การแก้ไขปัญหาความยากจนของไทยตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน รวมถึงประสิทธิผลของนโยบาย ในแต่ละช่วงเวลา แนวทางแรกของการแก้ปัญหา ความยากจน คือ การพัฒนาเศรษฐกิจโดยที่มุ่งเน้น การเจริญเติบโตในภาพรวมและปรับโครงสร้าง การผลิตเพื่อสร้างประสิทธิภาพให้กับแรงงาน และ แนวทางที่สองคือนโยบายสวัสดิการของรัฐเพื่อสร้าง ตายายความปลอดภัยทางสังคม และมุ่งเน้นการ ช่วยเหลือเฉพาะกลุ่ม ●

เอกสารอ้างอิง

- กุศล เลี้ยวสกุล และวีระวัฒน์ ภัทรศักดิ์กำจร. (2566). หากค่าครองชีพนั้นสอดคล้องกับรายได้ จะช่วยจัด ความยากจนได้หรือไม่. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชล นุนนา. (2566). *ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในฐานะที่เป็นเส้นทางไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนา ที่ยั่งยืน: บทวิเคราะห์และข้อเสนอเชิงนโยบาย*. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มูลนิธิปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ. (2565). *ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*. สถาบันส่งเสริมและ พัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ.
- วีระวัฒน์ ภัทรศักดิ์กำจร. (2565). *การวิเคราะห์การกระจายผลประโยชน์ของโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ*. ใน ธร ปิตติล, โครงการ Social Monitoring สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย. สำนักงาน คณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- วรรณพงษ์ ดุรงคเวโรจน์. (2565). ผลกระทบเชิงสาเหตุของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐต่อความยากจนทางเศรษฐกิจ. *Applied Economics Journal*, 29(2), 1-15.
- วงศ์กร จุฑี (เฟรนด์). (2566). ฟัง & แพร่ นวัตกรรมให้ถึงร้อย. ฝ่ายนวัตกรรมเพื่อสังคม สำนักงานนวัตกรรม แห่งชาติ (องค์การมหาชน).
- วีระยุทธ กาญจน์ชูฉัตร. (2565). *กะเทาะปัญหา-มองหาลทางออก ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจไทย*. สืบค้นเมื่อ 2 ตุลาคม 2503 สืบค้นจาก <https://www.the101.world/veerayooth-economic-transformation/>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). *สถิติด้านความยากจนและการกระจายรายได้*. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.